

פתח דבר

מסע של אדם בעקבות בני אדם...

מסע של אדם בעקבות בני אדם...
לפולין קמאס

מסע של אדם בעקבות בני אדם...

התלמידים והמבוגרים היוצאים לפולין עוברים בשבוע המוגדר מספר מסעות החוצים זמנים ומקומות. לצד המסע שתחום בזמן ובתכנית מובנית הכוללת ביקורים באתרים שונים המנציחים את זיכרון השואה, נפתחים מסעות נוספים, שלכל אחד מהם משמעות ייחודית לעיצוב זהותו של האדם המשתתף במסע. מסעות אישיים כאלה אינם מוגדרים בזמן ובמקום, והם בבחינת מסע לחיים.

לכל אחד מהמסעות תפקיד משמעותי בהבנת האדם. במהותו המסע לפולין הוא מסע של אדם בעקבות בני אדם.

כל אחד ממסעות אלה יכול להיות ציר מארגן לסיפור המסע. כל אחד מהמסעות מעלה בפני העובר אותו שאלות ופותח בפניו צוהר לתהיות ולשאלות קיומיות - שאלות שונות על זהותו כאדם, כבן ללאום היהודי, כבן תרבות, כישראלי, כאיש משפחה, כחבר, כמתבגר. בין המסעות השונים מתפתחות זיקות. לעתים הן בוראות מסעות חדשים, לעתים המפגש ביניהם יוצר הקשרים חדשים המעמיקים את התובנה האישית. לעתים המסעות מובילים לקטבים שונים היוצרים דיסוננס, ולעתים הם משלימים זה את זה ויוצרים תחושה של שלמות.

חוברת זו היא תולדה של הקשבה לאופנים השונים בהם מסופר המסע על ידי משתתפיו השונים: תלמידים, מורים מלווים והורים. סיפורים אלה מציגים חוויות שונות, משמעויות שונות ותובנות שונות שאנשים גילו במסע. לימוד שונה מתרחש בהכנה למסע, במהלכו ולאחריו.

להלן דוגמאות שונות למסעות הרבים שמזמן המסע לפולין.

מסע אל האנושיות

המסע לפולין מפגיש את המשתתפים עם מורכבותו של האדם, והוא מציב שאלות נוקבות על האור ועל החושך שנגלים באדם. במהלכו מתקיים מפגש עם הרוע בקיצוניותו ועם הכאב והסבל שהוא גורם. המסע מפגיש עם סיפורי גבורה, סיפורי התמודדות עם מצבים בלתי אפשריים ועם גילויים אנושיים של חמלה, של עזרה, של נתינה ושל התעלות. המסע מפגיש עם דילמות אנושיות, עם התלבטויות, עם החלטות, עם רגשות, ועם התנהגויות של ילדים ונוער, מבוגרים וזקנים בשואה. עם סיפורים של אנשים פרטיים, של משפחות, של קבוצות ושל קהילות.

מסע ההתבררות

עבור רוב המשתתפים מתרחש המסע בגיל ההתבררות. הבניית הזהות האישית היא מהמשימות המרכזיות של ההתבררות. המסע מפגיש את המתבגרים עם שאלות של זהות אישית: מי אני? איך הייתי מגיב/ה במצבים ובדילמות שאיתם התמודדו האנשים בשואה? איזה אדם אני? מה מקומו של הרוע והחמלה בחיי? וכו' התבררות איננה רק סוגייה של גיל, מאחר שבכל גיל מתמודדים עם פיתוח הזהות האישית. ההתבררות כוללת תובנה אודות מיקומה של השואה בפיתוח הזהות האישית שלנו כיהודים, כישראלים בארץ: כיצד היא עיצבה את זהותנו? כיצד היא עיצבה

את תדמיתנו בעינינו ובעיני אחרים? עם אלו רגשות היא מפגישה אותנו? מה מקומו של הפחד, החשד, והצורך להיות חזק בחיינו? ואיך הוא משפיע על הקשרים שלנו עם לאומים שונים?

המסע לפולין - חקירתו של מושג החוסן

המסע לפולין מפגיש את המשתתפים בו עם סיפורים של מצבי לחץ, של אובדן ושל מוות ועם סיפורי הישרדות. ההתמודדות עם חווית המסע מאפשרת גילוי כוחות אישיים ופיתוח סגנונות התמודדות. באמצעות המסע לפולין מתוודעים המשתתפים למושג החוסן של האנשים בשואה ולמושג החוסן שלהם ושל חבריהם כפי שבא לידי ביטוי במהלך המסע.

מסע היסטורי, מסע של זהות יהודית

המסע לפולין מפגיש את המשתתפים באופן חווייתי עם ההיסטוריה של העם היהודי באירופה לפני מלחמת העולם השנייה ובמהלכה. המפגש עם שרידי הקהילה היהודית, עם העיירה היהודית, עם אורח חייהם של היהודים, עם מקומה של האמונה ושל הדת היהודית בחייהם הוא ייחודי, בלתי אמצעי, אינטנסיבי ואותנטי. מושגים היסטוריים כמו גזענות, אנטישמיות, אידיאולוגיה ונאציזם נלמדים באופן חווייתי.

הניסיון להשמדת העם היהודי מזמן דיון בשאלות רבות על הזהות היהודית ובשאלת החשיבות של שמירת הזהות היהודית.

שער הכניסה למחנה בירקנאו

מסע של זיכרון והנצחה

ביקור בגטאות ובמחנות ההשמדה הוא מסע של הנצחה ושל זיכרון. הזיכרון מעוצב באמצעות הביקור באתרי מחנות הריכוז וההשמדה. במקומות אלה שומעים על הסבל, הכאב והתלאות של אנשים שעברו את השואה, צופים ומשתתפים בטקסי הזיכרון וחווים חוויה רב חושית של מראות השואה.

דרך הזיכרון האישי ודרך הזיכרון הקבוצתי מספרים ומנסחים המשתתפים את העבר. הזיכרון מעורר שאלות ומחשבות לגבי פיתוח ערנות לנוכח סכנות אפשריות האורבות לנו בהווה ובעתיד.

המסע כשליחות

למשתתפים במסעות ניתנת הזכות לשמוע על השואה מפי עדים שחוו אותה, הניצולים. זהו דור שהולך ונעלם. לצעירים המבקרים בפולין והשומעים את העדויות יש תחושה של שליחות. הם אלה שיעבירו סיפורים אלו לדור שלא יפגוש עוד את העדים. היותם הוכחה לכישלון של הגרמנים להשמיד את העם היהודי מעצימה את תחושת השליחות. לא פחות חשובה מכך היא השליחות של כל אחד מהמשתתפים להבטיח לא לאפשר לרוע כזה לעלות שוב, לא להישאר אדיש לכאב ולסבל ולפעול כדי להבטיח עולם טוב יותר.

מסע של פרטים ושל קבוצה

כל המשתתפים יוצאים בו זמנית למסע אישי משלהם כפרטים ולמסע שמתרחש בקבוצה שהתאגדה לצאת למסע. המשתתפים במסע מתוודעים למקומה של התמיכה הקבוצתית בהתמודדות עם קשיי המסע ולמקומן של השיחות הקבוצתיות בהבנת פרספקטיבות שונות על השואה ולקחייה.

מסע בין זמנים עבר - הווה - עתיד

המסע אל העבר מציב שאלות מורכבות על ההווה ועל העתיד. הוא מציב שאלות נוקבות, כמו: מי אני הולך להיות? מה אני הולך לשנות בסביבתי?

המסע החיצוני מתחיל משלב ההכנה ומסתיים עם הנחיתה. לעומת זאת המסע הפנימי מתחיל עם הנחיתה והוא מלווה אותנו לכל החיים.

